

KÜLÖNFÉLÉK.

Az Országos Magyar Sajtókamara közlése. „Az Országos Magyar Sajtókamara“, hogy a háborús viszonyok folytán a lapkiadásra háruló rendkívüli nehézségeket némileg enyhítse, kénytelen volt egyes megtakarítási rendelkezéseket életbe léptetni, amelyek minden lapkiadóra nézve egyaránt kötelezőek. Ezek szerint a budapesti és vidéki sajtónak egyaránt megtiltotta tiszteletpéldányok adását, valamint eltiltotta a lapkiadókat bármennemű ajándékozás, pályázat és rejtvénymegfejtési jutalom, kedvezmény nyújtásától. Ezen tilalom kiterjed minden előfizetésgyűjtéssel foglalkozó vállalkozásra is. Tudva, hogy az általános anyagdrágulás, a hiányzó vasútszállítás helyett beállított autó, sínautó és repülőgépszállítás hatalmas túlkiadásai alig elviselhető terheket rónak a lapkiadásra, az olvasóközönség bizonyára megértéssel fogadja az Országos Magyar Sajtókamara kényszerű intézkedéseit.

Az Unitárius Irodalmi Társaság 1941. május 18-án az unitárius kollégium dísztermében nagyszerű felolvasó ülést tartott. Megjelentek *Dr. Roska Márton*, *Dr. Gyulai Zoltán*, *Dr. Éltető Károly* egyetemi tanárok, *Dr. Gyalui Farkas* ny. egyetemi könyvtárigazgató, *Mózes Mihály* főhadbiztos, *József Ákos* őrnagy, *Molnár Sándor*, a költői lelkiületű százados és még sok-sok képviselője a magyar szellemi életnek. *Dr. Ferenczy Géza*, az Unitárius Irodalmi Társaság nagyrabecsült elnöke a közlekedési nehézségek miatt nem jelenhetett meg az ülésen s azért az elnöki megnyitót *Dr. Gál Kelemen*, alelnök tartotta a tőle megszokott rövidezséggel és mély tartalommal. Azután *Dr. Gelei József* egyetemi tanár, választmányi tag tartotta meg székfoglalóját: „Az optimismus vallás-erkölcsi jelentősége“ címen. Ezt követte *Végh József* szerkesztő, rendes tag értekezése: „A sinfalvi rombolások és a magyar sajtó“ címen. Mindkét kiváló értekezést a közönség nagy tetszéssel fogadta és hogy a távollevők is olvashassák, folyóiratunk jelen számában közöljük. A helyi sajtó is nagy elismeréssel írt mindkét értekezésről.

A zenei számról Walter Gyula szerkesztő az „*Ellenzék*” 1941. május 19-iki számában ezeket írta: „Majd *P. Szentmártoni Éva* énekelt. Tömör, nagyterjedelmű és kultúrált hangján ércesen, zengően szólalt meg Wolf: *Elrejtése* és a *Faust* nagy ékszeráriája. Hatalmas sikerében méltán osztozott a kíséretet pompásan ellátó édesanyja *P. Szentmártoni Kálmánné* is.” Végül *Dr. Gál Kelemen* elnök felolvasta *Dr. Ferenczy Gézá*nak, az Unitárius Irodalmi Társaság elnökének a székfoglalót tartókhöz sürgönyileg intézett meleg, üdvözlő szavait és az ülést bezárta. A nagyszámú közönség azzal a jóleső érzéssel távozott, hogy a felolvasó ülés a szereplők kitűnő közreműködés folytán szép magyar ünneppé magasztosult.

Dr. Gál Kelemen kitüntetése. Dr. Gál Kelemen az Unitárius Irodalmi Társaság alelnökét, aki 25 éven keresztül volt a kolozsvári kollégium igazgatója, aki a román megszállás alatt az első vonalban harcolt a magyar tanügy érdekeiért folytatott nehéz küzdelemben, kiváló érdemeinek elismeréséül a Kormányzó Úr Őfőméltósága a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére tanügyi főtanácsossá nevezte ki. Olyan kitüntetés ez, amelyet mindnyájan, akik ismertük Gál Kelemennek mind irodalmilag kifejtett elméleti, mind a gyakorlatban megvalósított félszázados pedagógiai működését vártunk s amely mindnyájunkat jóleső örömmel tölt el. Adja Isten, hogy még sokáig szolgálhassa közismert tudásával és buzgóságával a magyar tanügyet nemzetünk javára s egyházunk dicsőségére!

Dr. Tóth György nyugalomba megy. Az unitárius egyházi jognak ez a derék munkása, aki a saját ereje és szorgalma által a m. kir. kúriai bíróságig küzdötte fel magát, f. é. májusban a 70 éve betöltésével elérte a törvényes korhatárt s nyugalomba vonul. A Keresztény Magvető egyik legrégebb munkása és leglelkesebb híve volt. Nemcsak mindig magas szinten járó jogi tanulmányaival, hanem az anyaországbeli előfizetőink megszervezésével anyagilag is nagy szolgálatokat tett ügyünknek. Tudományos munkásságával egyházi életünk olyan területén dolgozott, amely Bölöni Mikó Lőrinc óta teljesen parlagon hevert. Hogy egyházjogunk az elméletben a mai színvonalra emelkedett, az nagy részben az ő érdeme. Nem sorolhatjuk itt fel mindazon nagy értékű jogi tanulmányait, amelyek folyóiratunk különböző számaiban 32 óva óta megjelentek. Csupán „Az Unitárius Egyház Szervezete” címen önállóan 3 kötetben és „Az unitárius

egyház alkotmányának vázlatos jogtörténeti kifejlődése“ 1 kötetben megjelent műveire hivatkozunk, amelyek által új korszakot jelölt meg egyházi irodalmunkban. Ezek mellett nagy szolgálatot tett a Mikó-féle kánon-gyűjtemény kiadásával is. Most nyugalomba vonulása alkalmából legjobb kívánságainkat és a reményünket fejezzük ki, hogy miután a gyakorlati bírói teendők alól felmentődött, annál több időt szentelhet egyházi kérdéseink elméleti tisztázására.

Dr. Ferenczi Sándor. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Dr. Ferenczi Sándort, a kolozsvári unitárius főgimnázium lelkiismeretes és tudós tanárát a máramarosszigeti leányfőgimnáziumhoz az igazgatói teendők ellátásával bízta meg. Amennyire sajnáljuk, hogy ez a főgimnázium elveszíti azt a jeles tanárát, ki a természetrajzi szaktárgyait nemcsak elméletileg tanította, hanem gyakorlatilag is képezte tanítványait, kik rajongtak érte, éppen annyira örvendünk e!őhaladásának. Hisszük, hogy új állásában is elismerést szerez egyházunknak s dicsőségére lesz a magyar tanügynek, áldásunk és jókívánságaink kísérik további pályáján.

Kolozsvári főgimnáziumunk tanulónak sikere az Országos Diák pályázatban. Amint a Búvár 1941. májusi számában olvassuk az Országos Diákversenyben, amelyre több mint 400 pályázó jelentkezett Ferenczi János VII. gimn. osztályú tanuló a természetrajzból a harmadik díjat nyerte el. Rajta kívül dicséretet kaptak: Albert Gyula, Albert Zsigmond, Borbély Géza, Borsai Jenő, Deutsch László, Gálfi Miklós, Kelemen István, Kelemen Miklós, Pázsint Zoltán, Rázmán András, Zsakó János. Ez a szép eredmény, mind a tanárnak, mind az intézetnek dicsőségére szolgál.

Az erdélyi iskolák és egyházak hívatása. Az Erdélyi Párt Országos alakuló közgyűlésén Dr. Mikó Imre országgyűlési képviselő, kit a közgyűlés a párt politikai főtitkárává választott, az erdélyi párt programját nagyszabású programban ismertette, melyben a hitvallásos iskolák és egyházak hívatását és jelentőségét a következőleg jellemezte: „A nevelésügy terén az erdélyi magyar egyházak, hitvallásos iskoláink több évszázados múltra tekintenek vissza. Az ősi hitvallásos iskolák voltak történelmünk folyamán a magyar művelődés és tudomány fáklyavivői, az idegen uralom pedig ezekben talált otthont az állami iskolákból kiűzött magyar nyelv. Éppen ezért azt kívánjuk, hogy ezek az iskolák ne szorítassanak háttérbe, hanem ellenkezőleg: bőséges támogatással megerősítve és tovább fejlesztve az erdélyi magyar közművelődési politikának ezután is gerincét alkossák.“ „Keresztény Magyarország-

ért küzdünk. Ezen nem csak a nem keresztény elemeknek a nemzeti és állami élet bizonyos területeiről való kizárását, hanem a történelmi magyar egyházak mindenirányú megerősítését is érti. Kisebbségi sorban világosan felismertük az egyházak erkölcsépítő, társadalomszervező és nemzeti műveltséget ápoló döntő hivatását. Az egyházaknak ezt a szerepét az egész országban támogatni és biztosítani kívánjuk. Félteve őrizzük az erdélyi magyar egyházak közötti hagyományos jóviszonyt és elősegítjük azok szerves együttműködését minden nemzeti és társadalmi munkában.“

A „levente intézmény.“ A „levente“ régi magyar szó. Fiatal, de már számottevő növendék harcost jelent. A szónak eme ősi jelentése van átvive az intézmény tagjaira, akik tehát fiatal harcosok, lovagok. Az intézmény célja a törvény rendelkezése alapján: „*a*) vallás-erkölcsi alapon nyugvó, katonás, hazafias nevelésből, *b*) testnevelésből és egészségápolásból, *c*) katonai előképzésből és légvédelmi oktatásból, *d*) öntudatos állampolgári életre való nevelésből, *e*) az iskolában szerzett műveltség kiegészítéséből és emeléséből áll.“ Ez az intézmény magában foglalja úgy az iskolai, mint az iskolán kívüli ifjúságot. Jelenleg az egész országban kb. 1.250.000 ifjú lehet ennek az intézménynek tagja. Ez a szám a szervezetek által állandóan emelkedik. A kiképzés ideje az év tíz hónapján keresztül, heti 4 órát vesz igénybe. A kiképzők tényleges, vagy ideiglenesen ténylegesített tiszték, akik a honvédelmi miniszter, valamint a vezérkar hatáskörébe tartoznak. A leventék az első kiképzési év végén fogadalmat tesznek, amelyben hűséget fogadnak hazájuk iránt és ígéretet tesznek kötelességük teljesítésére. A fogadalom után van egy ünnepélyes felavatás. A levente-intézménynek vannak társadalmi szervezetei: a levente egyesületek. Minden községben, városokban pedig a körzetekben, működik ilyen egyesület. Az egyesületek céljait szolgálják a leventeotthonok. Ezekben úgy a testi, mint a fejlődés eszközei rendelkezésre állanak (így könyvtárak, sporttelepek s'b.). A leventeotthonok vezetői, akik rendszeren a helyi parancsnokok, arra törekednek, hogy a kötelező kiképzésen túl az ifjúságnak élményszerű nevelést adjanak. Itt lehetőségek nyílnak az ifjúság előtt az öntevékenységre. Az intézmény hivatalos lappal is rendelkezik. Ennek címe a „Szébb jövő“-t. Hogy mekkora népszerűségnek örvend ez a lap s rajta keresztül az intézmény, az kitűnik abból, hogy jelenleg több, mint 14000 előfizetője van. Ennek az intézménynek már is nagy érdemei vannak. Nevelői hatása minden társadalmi osztályba tartozó ifjún látszik. Az ifjak itt szent indítást nyernek, hogy küzdjenek Magyarország „Szébb jövő“-éért!

Sz. D.

Szerkesztésért felel: **Vári Albert.**

Felelős kiadó: **P. Szentmártoni Kálmán.**

„Pallas“ könyvnyomda Kolozsvárt, Bolyai-utca 3. sz. Telefon: 11-58.

Felelős vezető: **Kahlfürst Imre.**